

LIBRIS

We know
books

© Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, Sector 6,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74
0733 131 145, 0728 084 802
difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74
0728 084 802, 0733 131 145
contact@edituraeikon.ro
www.librariaeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de
Consiliul Național al Cercetării Științifice (CNCS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Enache, Lorette

Forme spectaculare : hibridizări experimentale în arealul
scenic / Lorette Enache. - București : Eikon, 2025

Conține bibliografie
ISBN 978-606-49-1391-3
792

Fotografie copertă: Luca Iuriciuc

Design copertă: Juan Cruz Luque

DTP: Mihăiță Stroe

Editor: Valentin Ajder

LORETTE ENACHE

FORME
SPECTACULARE

*Hibridizări experimentale
în arealul scenic*

E I K O N

București, 2025

Cuprins

Introducere.....	9
Prolog.....	17
Trupul-rană.....	21
Amintirea.....	29
Micro-gestul.....	39
Macro-simțurile.....	45
Întâlniri/Pagini de Jurnal.....	49
Articole/Teme de gândire.....	63
Epilog.....	83
Note.....	87
Bibliografie.....	89
Referințe online.....	91

Introducere

Scrierile de specialitate se pot referi la o varietate de lucrări, eseuri, descoperiri tehnice, rapoarte, cronici de artă și pot viza, pe lângă literatura de specialitate, studii și argumentări care să susțină o anumită idee sau analiză. În cazul acestei cărți, doresc să expun în fața cititorului un corolar de experiențe personale acumulate pe parcursul a mai multor ani, de revelații la care am ajuns în urma unor întâlniri personale care m-au marcat și pe care întotdeauna le voi evoca cu mare recunoștință și admirație. Anii de creație și de pedagogie au conlucrat la o continuă dezvoltare și deschidere în fața unor multiple și variate propuneri artistice.

Joaca și jocul, punctele de reflecție... Caietul de regie, spiritul ludic, frica de ridicol, încercări și priviri interior-exterior, întrebări cu și fără răspuns, simțul umorului și alte câteva aspecte dospite în mine sunt edificatoare și promotoare în ceea ce privește traseul pe care îl aleg de fiecare dată pentru începerea unui nou discurs practic.

Îmi place să caut, să mă caut și apoi să descopăr ceea ce poate până atunci nu am identificat ca fiind o bornă sau un punct de plecare într-un nou demers. Fiecare propunere are istoria sa. De fiecare dată descoperirile apar în analiza sensului mișcării și a scopului declarat al acesteia într-un demers dramaturgic contemporan, în spațiul scenic convențional, dar și în cel neconvențional. Aceasta este una dintre preocupările mele actuale, căreia, prin diverse inițiative și ocazii, îi aloc un timp important.

Mă raportează la societatea contemporană, la necesitățile generațiilor actuale și de fiecare dată pun în balanță forța dansului, sensul, necesitatea, utilitatea, modalitățile prin care dansul are toate instrumentele necesare prin care poate mișca și schimba viziuni și paradigme.

Inteligența corpului este o resursă care se activează prin atenția și conștientizarea mișcărilor; iată o propunere pentru un studiu îndreptat către analiza posibilităților, cât și către o mai mare dezvoltare explorativă în decodarea unor demersuri proprii, având în vedere discursul unui limbaj motric și coregrafic propriu, a energiei și a capacității exploratoare unice fiecărui coregraf.

De ce „hibridizări spectaculare”? Răspunsul se ramifică în mai multe direcții. Consider că aceste

hibridizări spectaculare în arta coregrafică reprezintă o tendiță actuală în care mai multe stiluri, tehnici de dans se îmbină cu influențele culturale contemporane, de cele mai multe ori fuzionând în diferite forme artistice inovatoare, creând noi conceptualizări și/sau forme reprezentative momentului din spațiul spectacular în care ponderea uneia dintre artele participante la acest tip de creație se detașează.

În arealul performativ hibridizat regăsim arte precum teatrul, diferite stiluri de dans (clasic, tradițional, modern, contemporan), muzica, artele plastice și artele vizuale, tehnologia digitală, toate acestea creând un limbaj performativ/spectacular plin de simboluri și originalitate. Noile tehnologii- proiecțiile video, mapping 3D, AI, transformă vizual conceptul în explorări surpriză ale unor mișcări artistice cu noi dimensiuni creative, oferind atât artiștilor cât și publicului un alt mod sau o nouă reflecție/viziune asupra unui act artistic contemporan. Niciuna dintre artele participante în cadrul unui astfel de demers nu își pierde din valoare și nu devină servilă alteia.

Am analizat pe parcursul ultimilor ani formule foarte atent gândite de către creatorii de artă, cu scopul acestor împletiri aproape necesare timpului pe care îl traversăm, participând activ la mișcările sociale, civile, fiind implicați în marele spectacol cinetic al existenței noastre. Mărturisesc, cercetarea continuă și

azi. Iată câteva dintre fuziunile despre care aminteam mai înainte și care în corolarul spectacular contemporan își găsesc un loc important, definindu-se astfel de traiectorii estetice noi și valoroase: dansul contemporan și dansul tradițional, dansul și tehnologia, dansul și artele vizuale, dansul și muzica live, dansul-literatură, dansul inter-cultural. Creațiile contemporane nu mai urmăresc să formeze în mod evident realități imaginare sau utopice, ci constituirea unor moduri de existență sau modele de acțiune în cadrul unor realități existente, în funcție de conceptul ales. Timpul prezent oferă artistului și formei sale de exprimare o formă hibridă, contextul vieții sale în raport direct cu lumea sensibilă sau conceptuală în care fiecare dintre noi devenim actanți/performeri.

Întorcându-mă la dans, constat că este un motiv solid ca acesta să se orienteze/reorienteze către o formă de exprimare dramaturgică, coregrafică, experimentală, proiectând intervenții estetice dincolo de natura sa, devenind din ce în ce mai apropiat de public, fiind participativ, dialogând cu spectatorul constant, recurgând la o existență subtilă și rafinată, prin conceptualizare și epurare. Privirea de aproape de îndreaptă negreșit și către teatru, locul în care mereu am simțit o încărcătură energetică propice felului meu de a înțelege actul artistic și sensul „de ce”-ului. Cuvântul și/sau necuvântul, muzica și/sau ritmul interior inundă ființa umană și oferă posibilitatea

fiecăruia dintre noi să existăm puțin mai frumos și mai adevărat într-un prezent. Într-un anume prezent... Poate doar prezentul interior.

Este necesară o definiție și delimitarea a ceea ce este și reprezintă dansul contemporan? Opinia mea se rezumă la o cât mai mare deschidere, dat fiind faptul că întreaga conceptualizare ce traversează dansul are astăzi un bagaj inovativ, cuprinzând estetici din toate celelalte arte. Pregătirea unui coregraf necesită studii din domeniul artelor, aprofundarea disciplinelor teoretice și experimentarea interdisciplinarității, fără de care astăzi nu mai este posibil să provoci sensuri în dansul contemporan. Caut afirmații spectaculare pertinente, care să dezvolte în mine o arie cât mai vastă de modalități de receptare și interes cultural.

Pornind de la necesitatea unui laborator de idei în care prin dans atingem spiritul ludic, iar corpul uman automat devine un instrument de cercetare socială și estetică, ajungem să conștientizăm un traseu în cadrul căruia jocul și improvizația sunt filonul imaginar interior fără de care creația nu poate căpăta sensuri.

Aflându-mă în fața studenților care doresc a deveni coregrafi, constat că foarte puțini, din ce în ce mai puțini, doresc să aprofundeze întregul paletar al senzorialității și al întrebărilor firești pe care un artist și le pune constant. Cred că aceste întrebări nu ar trebui

să-l părăsească pe artist niciodată... Mă străduiesc să nu obosesc în a întreprinde noi modalități întru „molipsirea” tinerilor dansatori, nu neapărat către o formă coregrafică, ar fi mult prea puțin... Eu caut sensuri, scopuri, mă întreb iar și iar, alerg în mine și cu mine, vreau și aștept, caut așteptarea frenetică în privirea celuilalt și întotdeauna mi-a plăcut dialogul meu cu mine sau/și cu ceilalți.

Explorarea corporală a mișcării se încadrează într-un capitol vast care cuprinde biomecanica, anatomia, artele performative. Fiecare dintre acestea deține câte un set de elemente care se regăsesc în arta coregrafică. Tehnicile de mișcare întâlnite în teatru și în dans, gestualitatea și cercetarea în domenii precum neuroștiința mișcării, fiziologia mișcării, armonia și fonele muzicale, interacțiuni ghidate între corp, sunet, lumină și cuvânt, alcătuiesc împreună vocabularul acestor hibridizări artistice.

Termenii de cercetare și explorare sunt potrivit implementați în contextul dansului, cu toții avem nevoie să traversăm senzorial, organic, drumul din punctul A în punctul B cu un minimum de ghidare, avem nevoie de încurajare în înfăptuirea unui experiment personal în care corpul este materialul spectacolar plin de sensuri, forme, intenții. Experimentul personal marchează întotdeauna într-un mod neașteptat un impuls general în care sunt stocate rând pe rând

repetabilele sau irepetabilele hărți interioare. Termeni precum fluid și organic, abandonarea rigidității corpului, introspecție și dezinhibare, hartă interioară, cădere și rulare, încredere, echilibru și dezzechilibru, paletă intimă de culori, ritmuri și dinamici, orchestră interioară, jocul cu gravitația, contactul fizic între performeri, explorarea limitelor spațiilor.

Suntem martorii unei tranziții spectaculare, asistând la o reorganizare a formei cu scop și sens din punct de vedere estetic. În căutarea unor înțelesuri acceptate de către public, gândindu-mă la interesele sau necesitățile comunității locale și naționale, însă încercând să nu uit relevanța actului pur artistic în ceea ce privește lumea dansului și a artelor performative din spațiul european, invit la reflecție despre ce înseamnă dansul, care sunt astăzi valențele acestuia, aflând-ne într-o perioadă în care formele artistice hibride devin relevante.

Corpul dezvăluie capacitatea de înmagazinare și memorare a unor radiografieri privind societatea și a unor limitari sociale înscrise în arealul senzorial și mental. Producțiile video, instalațiile și desenele sunt prezențe evidente în cadrul subiectelor de acest tip. În tot acest areal amplu, îndrăznesc să accentuez ideea de libertate mentală, comportamentală, în care fiecare artist/performer se manifestă cât mai divers, nu lipsit de sens și context. Consider că este în continuare

nevoie acerbă de firesc și libertate de exprimare; niciodată un artist nu va putea fi oprimat în totalitate (în adevăratul sens al cuvântului).

Mișcarea poate deveni o reflexie a cuvintelor, dar nu în sensul în care este mișcare codificată, ci în sensul în care deține esența gândirii și a unei esențializări a sensurilor. De multe ori conexiunile cu performenții devin, într-un mod fericit, laboratoare intime de cercetare în dans, conectarea cu tine prin intermediul spațiului, contextelor, atmosferei de lucru create, a propunerilor și a întregului parcurs elaborios de a aduce laolaltă idei, senzații, mentalități, lumi interioare. Tot acest traseu îl pot defini (nu fara rezerve) ca pe o minge care trece de la unul la celălalt și care devine în timp mai mare, iar creativitatea fiecăruia prinde contur în conceptualizarea întregului ansamblu de propuneri care au în centru Corpul, Mișcarea, Dansul.

Prolog

Intodeauna m-a fascinat ideea **Începuturilor**, pătrunderea într-un spațiu în care nimic nu e făcut și orice posibilitate e deschisă, în care pentru **prima dată** faci, pentru **prima dată** ești, pentru **prima dată** respiri, pentru **prima dată** simți. Ideea spațiului **primordial**, al pământului **neatin**, al pomilor **neculeși**. Ideea că un gest e pentru **prima oară** făcut și prin el totul se poate transforma, în bine sau în rău, într-o Grădină în care nu există nici Bine, nici Rău. Și doar prin gândurile tale împărți greșit, dar uman, acțiunile tale în bune, rele, potrivite, nepotrivite, dar întodeauna noi, întodeauna **primele** de felul lor.

Ce sentiment și ce forță ar putea susține o mișcare făcută pentru **prima oară**, **nemaifăcută** de nimeni? În ce măsură rigiditatea învelișului nostru uman poate fi mângâiată, așa încât să-și uite propria neputință de a se mișca gravitațional, uman? În ce măsură sufletul nostru non-uman poate fi **deschis** ca să poată inunda sufletul uman și să poată atinge egal și Frumosul, și Nefrumosul?